

ISPARTA KORUNAN DOĞAL ALANLARINDA DOĞA EĞİTİMİ PROJESİ -I: KATILIMCILARIN ALGI VE BEKLENTİLERİ

İdris OĞURLU¹, Hasan ALKAN¹, Ebubekir GÜNDOĞDU¹

¹Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, 32260, Isparta.
hasanalkan@orman.sdu.edu.tr, idris@orman.sdu.edu.tr, bekir@orman.sdu.edu.tr

ÖZET

Doğal alanların çeşitli yasal statülerle koruma altına alınması ve koruma/geliştirme sorumluluğunun tek başına bir kurum/kuruluşun uhdesine verilmesi bu kaynakları insan kaynaklı olumsuz etkilerden korumaya yetmemektedir. Zira, bunlar yapılırken bir yandan da kamuoyunun bilinçlendirilmesi, olumlu algılara sahip paydaş sayısının artırılması ve onlarda doğa korumaya yönelik istenilen davranışlar oluşturulması gerekmektedir. Bu noktada, doğa eğitimi yönündeki etkinliklerin son yılların popüler çalışmaları olarak dikkat çektiği görülmektedir. Bu etkinliklerde edinilen bilgi ve kazanımların toplumla paylaşılması ve yaygın etkisinin artırılması müstakbel projelerin başarısını arttıracaktır. İşbu bildiri ile Isparta Doğal Korunan Alanlarında Doğa Eğitimi-I adlı TÜBİTAK projesinin (<http://ide.sdu.edu.tr>) konuyla ilgili yönleri ve sonuçları tanıtılmış ve katılımcıların proje ve doğa eğitimi konularındaki algı ve beklentileri paylaşımına açılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Korunan doğal alanlar, doğa eğitimi projeleri, Isparta

TRAINING PROJECT-I at ISPARTA NATURAL PROTECTED AREAS: Perceptions and Expectations of Participations

ABSTRACT

The protection of natural resources by various legal statuses is not sufficient to protect them from all negative human effects owing to the fact that only one government agencies can not afford this responsibility. In addition, public awareness and positive perception of stakeholders must be increased by authority. In this respect, nature training activities have an important role at succeeding the awareness and participating of public. The share of actual knowledge regarding the nature training projects would also increase the success of future projects. In this proceeding, a nature training project, with numbered 107B031 by supported TUBITAK, IDE-I: Nature Training in Protected Natural Areas in Isparta (<http://ide.sdu.edu.tr>) has been introduced by the aiming the participants' perceptions and expectations

Key words: Natural protected areas, nature training projects, Isparta

1. GİRİŞ

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de yıllardır süregelmekte olan doğa koruma çalışmalarının öne çıkan ve bilinen en yaygın uygulaması, kaynak değerine sahip olduğu düşünülen bazı alanların milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, muhafaza ormanı, yaban hayatı geliştirme alanı gibi statülerle yasal olarak korumaya alınmasıdır. Bu bağlamda, özellikle biyolojik çeşitlilik bakımından zengin olan gelişmekte olan ülkelerde yasal koruma statüsü verilen alanların sayısı ve alansal büyüklüğü günden güne artmaktadır (Noughton-Treves, vd., 2005; Alkan ve Korkmaz, 2009). Benzer şekilde Ülkemizde de "1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu (1971)", "2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (1983-1987)", "6831 sayılı Orman Kanunu (1956)"ve "2873

sayılı Milli Parklar Kanunu (1983)" gibi yasal düzenlemeler veya "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme", "Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi", "Ramsar Sözleşmesi" gibi uluslararası sözleşmeler uyarınca birçok alana koruma statüsü verilmiş durumdadır. Ancak, tecrübeler bu alanlara statü kazandırmanın tek başına yeterli olmadığını, bunun yanı sıra paydaşlarda doğa korumaya yönelik olumlu algı ve istendik davranışlar oluşturulması gerektiğini göstermektedir. Bu noktada, doğa eğitimine yönelik çalışmalar da önemli hale gelmektedir.

Doğal korunan alanlar, doğa koruma çalışmaları bakımından sahip olduğu hayati önemin yanında doğa eğitimine yönelik etkinliklerde de önemli fırsatlar sunmaktadır. Bunun sonucunda doğal korunan alanların bulunduğu yöreler, doğa eğitim projeleri için genellikle tercih konusu olan yerler olmaktadır.

Hem Korunan Doğal Alanlar hem de bünyesinde konuya ilişkin çalışan bilim insanları bakımından şanslı sayılabilecek Isparta İli, eğitim projeleri için önemli fırsatlar sunan bir yer haline gelmiştir. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)' ın Bilim ve Toplum Proje Destekleme Programı (4001) kapsamında desteklediği ve SDÜ Orman Fakültesi tarafından yürütülen "Isparta Doğal Korunan Alanlarında Doğa Eğitimi (IDE)-I (107B031) ve II (108B015) projeleri de bunlardan ikisi olup; yaklaşık 2 yıllık bir süre zarfında birer haftalık dönemler halinde gerçekleştirilmiştir.

Bu bildiriye, sadece IDE-I adıyla anılan TÜBİTAK 107B031 kod no.lu proje (<http://ide.sdu.edu.tr>) katılımcılarının doğa ve doğa eğitim projelerine ilişkin algı ve beklentilerinin kamuoyuyla paylaşımı ve bundan sonra gerçekleştirilecek doğa eğitim projelerine yönelik görüşlerimizin ortaya koyulması amaçlanmıştır.

2. ISPARTA YÖRESİ'NİN KORUNAN DOĞAL ALANLARI

Sahip olduğu orman kaynakları ve sulak alanları nedeniyle Isparta İli ve çevresi korunan doğal alanlar bakımından oldukça zengindir kabul edilebilir. Keza, Isparta Orman Bölge Müdürlüğü sınırları içinde Milli parklar Kanunu ve diğer bazı kanunlara göre yasal koruma statüsü verilmiş birçok doğal alan bulunmaktadır (Çizelge 1).

Çizelge 1. Isparta'nın korunan alanları

Koruma Alanları	Sayı	Toplam Alan (ha)
Muhafaza Ormanları	5	5.477,3
Milli Parklar	2	65.934,0
Tabiatı Koruma Alanları	2	1.388,5
Tabiat Parkları	3	7.284,0
Tabiat Anıtları	19	2,35
Yaban Hayatı Koruma Alanları	4	46.018,0
Tohum Meşcereleri	17	2.699,0
Gen Koruma Ormanları	11	1.282,0
Tohum Bahçeleri	4	45,9
Ramsar Alanları	1	23.700,0
Orman İçi Dinlenme Yerleri	25	401,2
Diğer Alanlar	3	585,0
Toplam	95	154.817,25

Çizelge 1’de görülen korunan alanlardan milli parklar, tabiatı koruma alanları, tabiat parkları ve tabiat anıtları Milli Parklar Kanunu’na göre korunan alan statüsü verilmiş alanlardır. Bu alanların adları ve tescil yılları aşağıda verilmiştir.

- **Milli parklar (MP):** Kızıldağ MP (1969) ve Kovada Gölü MP (1970)
- **Tabiatı Koruma Alanları (TKA):** Kasnak Meşesi TKA (1969) ve Sütçüler Sığla Ormanı TKA (1970)
- **Tabiat Parkları (TP):** Yazılı Kanyon TP (1998), Gölcük TP (1991) ve Gelincik Dağı TP (2008)
- **Tabiat anıtları:** Barla Sedir Ağacı (1994), Söğüt Yaylası Ulu Ardıç (1994), Çatal Çam (1995), Koruluk Kermes Meşesi I (2002), vb.

3. PROJENİN KISA TANITIMI

Isparta Doğal Korunan Alanlarında Doğa Eğitimi IDE-I projesi (<http://ide.sdu.edu.tr>) Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesinin önderliğinde ve TÜBİTAK (107B031 no’lu proje) desteği ile gerçekleştirilmiş bir projedir.

Doğa gönüllüleri ile uzmanlarını doğada bir araya getirme ve bilgi paylaşma tarzında aktif bir eğitime tabi tutulma ihtiyacının karşılanması, projenin amacını oluşturmaktadır. Zira, korunan doğal alanlar bakımından oldukça zengin bir yer olan Isparta doğayı, internet ve belgeseller yerine doğada öğrenmek/öğretmek isteyenler için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Projenin hedefleri şu şekilde sıralanabilir.

- Isparta’daki Korunan Doğal Alanların üniversite ve konu uzmanlarının katkılarıyla katılımcı bir eğitim programı çerçevesinde ele almak,
- Katılımcılara doğa, ekosistem, biyoçeşitlilik ve ekoloji alanındaki bilgilerimizi aktararak doğa dili ve eğitimini öğretmek yani doğayı tanıyıp anlayabilme ve gördüklerini öğrencilerine aktarabilme nosyonu kazandırmak,
- Katılımcılara doğayı “görme” ve “gösterebilme” kabiliyeti kazandırmak,
- Öğretmenlere doğaya ait bilgi donanımı kazandırarak öğrencileri ve çevrelerini etkileme gücü ve yetisi kazandırmak ve
- Çevre ve Doğa eğitiminde disiplinler arası ve bütüncül bir eğitim-öğretim formatı ve doğa eğitimi vizyonu gelişmesine katkıda bulunmaktır.

Sınıf öğretmenleri, fen bilgisi öğretmenleri, izci lider öğretmenleri, Biyoloji, Fen Bilgisi ve Coğrafya öğretmenliği bölümleri öğretmen ve öğrencileri projenin hedef kitlesi olarak belirlenmiştir.

Eğitimde “*Merak et!, Öğren!, Uygula! Modeli*” kullanılmıştır. Eğitimler kısmen teorik çoğunlukla da doğada gözleme dayalı olarak (görsel-uygulamalı) gerçekleştirilmiştir. Dersler, olabildiği ölçüde doğa ile doğrudan temas halinde işlenmiştir.

Projede Gölcük Tabiat Parkı, Kovada Çayı Arboretumu, Yazılı Kanyon Tabiat Parkı, Kovada Gölü Milli Parkı, Kasnak Meşesi Tabiatı Koruma Alanı ve Eğirdir Gölü eğitim alanı olarak kullanılmıştır (<http://ide.sdu.edu.tr>). Birer haftalık eğitim dönemlerinin 2-3 gününde çadırlarda konaklanmış, katılımcıların yeme içme dâhil her ihtiyaçlarını doğayla bütünleşik olarak karşılamaları sağlanmıştır. Eğitim programı içinde hayatta kalma ve ilk yardım teknikleri, kamp kurma ve malzeme kullanımı, gözlem araç-gereçlerinden yararlanma ve

kayda alma teknikleri, fotoğraf/video çekimleri ve doğaya ilişkin materyal toplama teknikleri, koleksiyon teknikleri, doğa oyunları, doğa yürüyüşleri, yaban hayatı gözlemleri (yaban keçisi, kuş, vejetasyon, vb.), gökyüzü ve jeolojik yapı gözlemleri, ekolojik gözlemler, kırsal toplum ve yerel halk gözlemleri, peyzaj ve görsel değerler, seher yürüyüşleri, vb. birçok etkinliğe (<http://ide.sdu.edu.tr>) yer verilmiştir.

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİ

Bu çalışmanın materyali projelere katılımcılarıyla yapılan anket çalışması verileri ve proje dokümanlarından oluşmaktadır. Yöntem olarak ise anket, mülakat ve gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır.

Proje birer haftalık dört dönemde tamamlanmıştır. Anketler her dönem, ilki program başlangıcında diğeri de program sonunda olmak üzere iki farklı form yardımıyla 91 deneğe (Çizelge 2.) uygulanmıştır. Katılımcılara anket çalışmasına ilişkin ayrıntılı bilgi verildikten sonra önceden hazırlanan formlar katılımcılara dağıtılmış ve bir gün sonra bu formlar geri alınmıştır.

Çizelge 2. Proje dönemleri ve anket sayıları

Proje Dönemi	Katılımcı ve anket sayısı
01-08 Temmuz 2007	22
02-09 Eylül 2007	22
03-10 Şubat 2008	25
04-11 Mayıs 2008	22
Dört dönem birlikte	91

Anket formlarının oluşturulmasında biçimsel bilgilerin alınabilmesi amacıyla çoktan seçmeli ve derecelmeli sorular kullanılmıştır. Derecelmeli sorular 4'lü likert tipi ölçek yardımıyla oluşturulmuştur.

Ayrıca, anket formunda eksik kalabilecek hususların giderilmesi ve samimi fikirlerin alınabilmesi amacıyla da ayrı bir form ve açık uçlu sorulardan yararlanılmıştır.

Değerlendirmelerde SPSS paket programı kullanılmış, bulgular % oranları ve tartılı aritmetik ortalamalar şeklinde verilmiştir.

5. BULGULAR ve TARTIŞMA

5.1. Katılımcıların Genel Profili

Katılımcıların genel profiline ilişkin bilgiler Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. Katılımcıların bazı genel profil özellikleri

Proje Dönemi	Yaş	Cinsiyet	Medeni Hal	Geldiği İl	Brans (%)				
					SÖ	C	B	F	D
Temmuz	23	45	68	55	22.7	9.1	31.8	27.3	9.1
Eylül	50	64	45	-	13.6	27.3	27.3	22.7	9.1
Şubat	20	56	60	8	16	20	24	20	20
Mayıs	14	41	91	5	18.2	18.2	31.8	31.8	-

Çizelge'de belirtilen hususların dışında katılımcıların birinci dönemde %63,6'sı, ikinci dönemde %73'ü, üçüncü dönemde %68'i ve dördüncü dönemde de % 77.3'ü daha önce doğa ile ilgili herhangi bir eğitim programı, semineri, vb. organizasyona katılmadıklarını belirtmiştir. Bu yüzden eğitim projesinden edinilecek olan bilgi ve izlenimler kendileri için oldukça fazla öneme sahiptir.

Ayrıca, bir eğitim projesine katılan bir bireyin TUBİTAK tarafından desteklenen başka bir eğitim projesine katılamayacağı yönündeki uygulamanın gözden geçirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

5.2. Katılımcıların Eğitim Projesini Tercihinde Etkisi Olan Etmenler

Projeye katılımında etkili olan etmenleri belirlemek ve önceliklendirmek amacıyla katılımcılara Çizelge 4'de verilen önermeler sunulmuştur. Buna göre, dört dönem birlikte değerlendirildiğinde; katılım kararında etkisi olan en önemli etmenin "*öğrencilerime doğayı daha ayrıntılı ve bilimsel olarak anlatma fırsatı sağlaması*" önermesi olduğu görülmüştür. Ayrıca, "*Bitkisel ve hayvansal varlıkların yaşama ortamlarını daha iyi tanıma*", "*Yeni yerler görme düşüncesi*", "*Yaban hayvanları ve fauna hakkında daha ayrıntılı bilgiye sahip olma*", "*Flora, bitki türleri ve ağaçlar hakkında daha fazla bilgiye sahip olma*", "*Doğayla iç içe yaşayan köylüleri daha iyi tanıma ve doğa-insan etkileşimi konusunda daha ayrıntılı bilgiye sahip olma*", vb. önermeler de katılım kararında etkilidir. Öte yandan; "*Boş zamanımı değerlendirme fırsatı sunması*" ve "*eğitim programının ücretsiz olması*" gibi önermelerin katılımcıların tercihlerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Çizelge 4. Katılımcıların projeyi tercihinde etkili olan etmenler

Tercihinde etkili olabileceği düşünülen bazı önermeler	Tartılı Aritmetik Ortalamalar				
	emmuz	T ylül	ubat	ayıs	ört dönem
Yeni yerler görme düşüncesi		3			
	.3	.82	.84	.77	.68
Doğayla iç içe yaşayan köylüleri daha iyi tanıma ve doğa-insan etkileşimi konusunda daha ayrıntılı bilgiye sahip olma	.6	.18	.72	.41	.48
Yaban hayvanları ve fauna hakkında daha ayrıntılı bilgiye sahip olma	.6	.73	.84	.50	.67

Flora, bitki türleri ve ağaçlar hakkında daha fazla bilgiye sahip olma	.5	3	.82	.68	.55	,64
Peyzaj ve görsel değerler hakkında daha ayrıntılı bilgiye sahip olma	.2	3	.45	.36	.14	,35
Bitkisel ve hayvansal varlıkların yaşama ortamlarını daha iyi tanıma (ekolojisi, jeolojisi, vb)	.8	3	.86	.64	.86	,79
Bir yıla ait yorgunluğu atmak için iyi bir fırsat düşüncesi	.9	2	.14	.88	.27	,55
Yeni insanlarla özellikle de doğaseverler ve bilim adamlarıyla tanışma fırsatı	.6	3	.68	.76	.59	,66
Öğrencilerime doğayı daha ayrıntılı ve bilimsel olarak anlatma fırsatı sağlaması	.0	4	.91	.72	.91	,89
Boş zamanımı değerlendirme fırsatı sunması	.3	2	.82	.84	.27	
Eğitim programının ücretsiz olması	.5	2	.41	.76	.45	

Katılımda etkiye sahip olan etmenlerden birisi olan yeni yerler görme düşüncesi proje eğitim alanları ile ilişkilendirildiğinde, Isparta Yöresi'nin doğa eğitim projeleri için önemli bir potansiyele sahip olduğu söylenebilir. Zira eğitimlerin yoğun olarak gerçekleştirildiği alanlara ilişkin olarak katılımcıların eğitim sonrası görüşleri alındığında Çizelge 5'te verilen olumlu dönütler alınmıştır.

Çizelge 5. Uygulama Alanları İle İlgili Eğitim Programı Sonrası Görüşler

Uygulama Alanı/Düşünceler	Eğitim Programı İçin Uygun (%)	Eğitim Programı İçin Uygun Değil (%)	Daha Fazla Zaman Ayrılmalı (%)
Gölcük TP	90.9	1	8.1
Kovada MP	78.7	2	19.3
Yazılı Kanyon TP	87.7	3.1	9.2
Eğirdir-Hoyran Gölü	81.6	-	18.4

Birinci dönem haricinde katılımcıların büyük çoğunluğu Isparta dışından seçilmiştir. Dolayısıyla eğitim alanı olarak seçilen yerler genellikle daha önce katılımcılar tarafından görülmemiştir. Yine katılımcılardan alınan geri beslemelere göre bir yeri daha önce görüp görmeme ile o yeri merak etme arasında yakın ilişki bulunmaktadır. Bu nedenle anılan husus katılımcıların seçiminde dikkate alınan ölçütlerden birisi olarak kullanılabilir.

5.3. Eğitim Öncesi ve Sonrasındaki Bilgi Düzeylerinin Karşılaştırılması

Çalışma kapsamında katılımcıların doğa ve çevre ile ilgili aşağıda belirtilen 9 konu başlığındaki eğitim programı öncesi ve sonrasındaki bilgi düzeylerine ilişkin değerlendirmeler de yapılmıştır (Çizelge 6).

- (1) Orman kavramı ve ülkemizin ormanları hakkındaki bilgi düzeyi,
- (2) Doğal korunan alan kavramı ve ülkemizdeki korunan alanlar hakkındaki bilgi düzeyi,
- (3) Fauna ve yaban hayvanları hakkındaki bilgi düzeyi,
- (4) Çevre jeolojisi ve jeolojik yapı hakkındaki bilgi düzeyi,
- (5) Bitkiler, bitki türleri ve botanik hakkındaki bilgi düzeyi,
- (6) Kırsal alanda insan ve çevre etkileşimi hakkındaki bilgi düzeyi,
- (7) Ekolojik gözlem ve yorum hakkındaki bilgi düzeyi,
- (8) İklim ve ormanların iklim üzerine etkisi hakkındaki bilgi düzeyi ve
- (9) Peyzaj ve görsel değerler hakkındaki bilgi düzeyi

Çizelge 6. Katılımcıların eğitim projesi öncesi ve sonrası bilgi düzeyleri

Konu başlıkları	Eğitim Öncesi (%)				Eğitim Sonrası (%)			
	Hiç bilginim yok	Biraz bilginim var	Orta seviyede bilginim var	Çok iyi biliyorum	Hiç bilginim yok	Biraz bilginim var	Orta seviyede bilginim var	Çok iyi biliyorum
(1)	1.1	30.7	62.8	5.4	-	13	72.7	14.3
(2)	7.9	36.9	51.9	3.3	-	17.3	70.5	12.2
(3)	20.4	42	32	5.6	2.3	28.5	53.4	15.8
(4)	18.2	47.4	26.8	7.6	6.2	41.4	41.9	10.5
(5)	5.4	44.7	45.5	4.4	3.4	24.5	62.8	9.5
(6)	7.7	25.2	49.4	17.7	2.5	15	55.3	27.2
(7)	14.2	31.2	45.7	8.9	2.4	24.3	55.3	18
(8)	4.3	33.7	46.5	17.5	-	15.5	54.9	29.6
(9)	26.9	42.9	25.6	4.6	6.9	42.8	39.5	10.8

Çizelge 6'da görüldüğü gibi eğitim sonunda tüm konu başlıklarında önemli sayılabilecek bir bilgi artışından söz etmek mümkündür. Özellikle "hiç bilginim yok" ve "biraz bilginim var" sınıflarında yer alan katılımcıların eğitim programı sonunda yok denecek düzeye gerilemesi projenin önemli bir kazanımı ve başarısı olarak kabul edilebilir.

5.4. Katılımcıların Tatmin Düzeyleri

Katılımcıların tatmin düzeyinin belirlenmesi amacıyla "proje beklentilerinizi karşıladı mı?" ve "doğaya bakışınızı ve bilgi düzeyinizi değiştirdi mi?" soruları sorulmuş ve alınan cevaplara göre Çizelge 7 ve 8 oluşturulmuştur.

Çizelge 7. Projenin beklentileri karşılama düzeyleri

Dönemler/ Beklenti Karşılama	Karşılama Karşılama (%)	Biraz Karşılama (%)	Orta derecede karşıladı (%)	Tamamen Karşılama (%)
Temmuz	-	4.8	66.7	28.6
Eylül	-	-	31.8	68.2
Şubat	-	-	27.3	72.7
Mayıs	-	-	31.6	68.4
Dört dönem	-	1.2	39.3	59.5

Çizelge 8. Katılımcıların doğa algılarının değişim düzeyleri

Dönemler/ Doğaya Bakış	Değiştirmede (%)	Biraz Değiştirdi (%)	Orta düzeyde değişti (%)	Tamamen değişti (%)
Temmuz	-	14.3	61.9	23.8
Eylül	-	13.6	50	36.4
Şubat	-	-	40.9	59.1
Mayıs	-	5.3	31.6	63.1
Dört dönem	-	8.3	46.1	45.6

Çizelgelerden anlaşılmaktadır ki; beklentilerini orta ve üzeri düzeyde karşılayanların oranı %100 gibi oldukça yüksek bir orana karşılık gelmektedir. Doğaya bakışı, orta düzeyde ve tamamen değişen katılımcıların oranı da oldukça yüksektir. Bu bulgular daha önce verilen bilgilendirme düzeyi değişimi ile de uyum göstermektedir. Öz bir ifadeyle, katılımcıların tatmin düzeyleri oldukça yüksektir. Bununla birlikte doğa algılarındaki olumlu değişimler ve bilgilendirme düzeyleri de oldukça iyidir. Bu durum anket çalışmaları haricinde yürütülen mülakat çalışmaları sırasında da katılımcılar tarafından açıkça ifade edilmiştir.

Bundan sonraki eğitim projelerine ışık tutabilmek amacıyla bu sorgulama aşağıda daha ayrıntılı hale getirilmiştir (Çizelge 9). Çünkü, proje deneyimlerinin müstakbel projeler için yararlı olacağı düşünülmektedir. Projenin personeli, eğitmenleri, uygulama alanları, eğitim programının içeriği, arazi uygulamaları, vb. konularda tüm ayrıntıya daha önce belirtildiği gibi <http://ide.sdu.edu.tr> adresinden ulaşılabilir.

Çizelge 9. Katılımcıların projeye atfettikleri yeterlilik durumları

Dönemler	Yeterlidir (%)	Yetersizdir (%)
<i>Eğitim Programın İçeriği</i>		
Temmuz	76.2	23.8
Eylül	86.4	13.6
Şubat	86.4	13.6
Mayı	78.9	21.1
s		
Dört dönem	82	18
<i>Eğitmenlerin Yeterliliği</i>		
Temmuz	95.2	4.8
Eylül	90.9	9.1
Şubat	90.9	9.1
Mayı	100	-
s		
Dört dönem	94.4	5.6
<i>Arazi uygulamalarının Yeterliliği</i>		
Temmuz	85.7	14.3
Eylül	86.4	13.6
Şubat	100	-
Mayıs	89.5	10.5
Dört dönem	90.4	9.6
<i>Sunulan Görsel Materyal Yeterliliği</i>		
Temmuz	85.7	14.3
Eylül	95.5	4.5
Şubat	100	-
Mayı	94.7	5.3
s		
Dört dönem	94	6
<i>Sunulan Doğa Oyunlarının Yeterliliği</i>		
Temmuz	38.1	61.9
Eylül	22.7	77.3
Şubat	72.7	27.3
Mayıs	63.2	36.8
Dört dönem	49.2	50.8

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

İcra edilen doğa eğitim projesine katılanlar; cinsiyet, yaş, ikamet edilen il, uzmanlık alanlar (branşlar), vb. hususlar bakımından farklılık arz etmektedirler. Proje kapsamında edinilen deneyimler ve katılımcıların performansları dikkate alındığında katılımcıların seçiminde bu özellikler yerine isteklilik hali, merak duygusu ve katılım amaçları gibi performans belirleyicisi psikolojik özellikleri esas alınmanın çok daha yararlı olacağı söylenebilir.

Katılımcıların önemli bir bölümü daha önce herhangi bir eğitim programına katılmamıştır. Ne var ki, bunların özellikle TÜBİTAK destekli projelerde birden fazla projeye katılmalarına izin verilmemektedir. Katılımcılar ise bu yaklaşımı eleştirmekte ve benimsememektedir. Bu durumun sorgulanmasında yarar görülmektedir.

"Projenin öğrencilerime doğayı daha ayrıntılı ve bilimsel olarak anlatma fırsatı sağlayacağını düşünüyorum" önermesi, eğitim projelerine katılım kararında önemli bir yere

sahiptir. Ayrıca, "Bitkisel ve hayvansal varlıkların yaşama ortamlarını daha iyi tanıma", "Yeni yerler görme düşüncesi", "Yaban hayvanları ve fauna hakkında daha ayrıntılı bilgiye sahip olma", "Flora, bitki türleri ve ağaçlar hakkında daha fazla bilgiye sahip olma", "Doğayla iç içe yaşayan yerel halkı daha iyi tanıma ve doğa-insan etkileşimi konusunda daha ayrıntılı bilgiye sahip olma" gibi önermelerde katılım kararında etkili olmuştur. "Boş zamanımı değerlendirme fırsatı sunması" önermesi ise en az kabul gören önerme olmuştur. Bu durum özellikle müstakbel projelerin içeriklerinin ve eğitim alanlarının seçiminde yol gösterici olabilir.

Geniş katılımlı bir proje ekibi ve eğitmenler tarafından belirlenen proje içeriği, eğitim konuları ve eğitim alanları katılımcılar tarafından beğeni ile karşılanmıştır. Eğitmenlerin tüm proje süresi boyunca katılımcılarla birlikte olması, bir ekip ruhunun ortaya çıkmasını sağlamış ve etkileşimi güçlendirmiştir. Bu sayede proje kapsamında yer verilen birçok hususta önemli düzeyde bilgi artışları sağlanmıştır. Katılımcıların proje sonrası da iletişimi devam ettirecek bir ilişki düzeyine getirilmesi bilgi paylaşımını güçlendireceği gibi eğitim projelerinin yaygın etkisini de arttıracaktır.

Katılımcılara kapalı mekanlarda hazır bilgiler sunmak yerine, orman, korunan alan, flora, fauna, jeoloji, peyzaj, ekoloji, iklim, kırsal yerleşimler, vb. birçok alanda pratik değere sahip bilgiler de kazandıracak uygulamalı eğitim programlarını arazi koşullarında sunmak proje başarısını ve tatmin düzeyini arttırmıştır. Ayrıca, farklı kaynak değerlerine sahip doğal korunan alanlarda kamp yapılması ve hava şartlarına göre en az 2-3 gün çadırlarda kalınması katılımcıların kaynaşmasını kolaylaştırdığı gibi, ilgi ve konsantrasyonunu da arttırmıştır.

Doğru bir organizasyonla özellikle Isparta Yöresi ve benzer koşullara sahip Yörelerde sanılan aksine, (kış mevsimi dâhil) zorluklar katılımcıların projeyi yaş ve cinsiyet ayırımı gözetmeksizin sahiplenmesine herhangi bir engel oluşturmamıştır.

Proje kapsamı, uygulamalar ve edinilen kazanımlar raporlar halinde TÜBİTAK'a da sunulmuş; ayrıca internet sitemiz (<http://ide.sdu.edu.tr>) aracılığıyla da kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Bu projenin ardından söz konusu kazanımları da ekleyerek gerçekleştirdiğimiz Isparta Doğal Korunan Alanlarında Doğa Eğitimi-II (108B015) projesinde de benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Projenin üçüncüsü de TÜBİTAK'a önerilmesine rağmen; proje deneyimlerini hiçe sayan anlaşılması güç bir yaklaşımla proje önerisi kabul edilmemiştir.

7. KAYNAKLAR

Alkan, H ve Korkmaz, M. (2009), Korunan alanların yönetiminde yaşanan sosyo-ekonomik odaklı sorunlara ilişkin bir değerlendirme, II. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi, Bildiriler Kitabı, ISBN 978-9944-452-28-1, s. 13-22., 19-21 Şubat 2009, Isparta

Noughton-Treves, L., Holand, M. ve Brondon, K. (2005), The role of protected areas in conserving biodiversity and sustaining local livelihoods. Annual Review of Environment and Resources, 30: p.219-252.

TEŞEKKÜR

Bu proje geniş katılımlı bir ekip marifetiyle yürütülmüştür. Dolayısıyla bildiri ile sunulan bilgilerin ediniminde de proje ekibinin, eğitmenlerin ve katılımcıların önemli bir payı bulunmaktadır. Katkı sağlayan herkese ayrı ayrı teşekkürlerimizi sunarız.